

Шахматы в Украине! Schaken in Oekraïne! Deel II

Aangezien ik weet dat de winters hier streng zijn en (te) lang duren, heb ik uit Nederland films en boeken meegenomen. Eén van die boeken (aanrader) is “*De Pion, de ziel van het schaakspel*” van Hans Böhm en Yochanan Afek, waarin ik deze maand ben begonnen. In het voorwoord wordt de legende van de graankorrel nog eens genoemd:

Het schaakspel is volgens een legende uitgevonden in India. Een sjah, de bedenker van het "schaak"-spel, mocht van de koning een wens doen die in vervulling zou gaan. Hij wenste op het eerste veld van zijn schaakbord 1 graankorrel, op het tweede veld 2 graankorrels, op het derde veld 4 graankorrels en op elk van de volgende velden telkens het dubbele aantal graankorrels van het voorgaande veld. De koning dacht dat het een redelijke wens was en zond snel een onderdaan weg om een zak graan te halen. Maar zijn rekenmeesters kwamen er al snel achter dat er op de hele wereld niet genoeg graan was om aan zijn verzoek te voldoen...

Oekraïne staat bekend als de Graanschuur van Europa en de thema's landbouw en natuur zijn hier niet te ontwijken. De blauwgele landsvlag bijvoorbeeld symboliseert een heldere hemel boven een goudkleurig graanveld. Ook de oekraïense benamingen voor de maanden van het jaar zijn allemaal verwijzingen naar landbouw en natuur. April is bijvoorbeeld “bloemenmaand” en augustus “oogstmaand”.

Ook ikzelf ben hier werkzaam voor een Nederlandse agrarische firma (ofwel boer) in Oekraïne en we hebben de afgelopen zomer met zes combines maar liefst 6 000 hectare tarwe geoogst (type *Bontrup Ukraine* in op

youtube.com voor een leuke bedrijfsfilm). Honderden volle vrachtauto's met graan heb ik van het veld zien rijden naar onze opslagloodsen. De legende van de graankorrel over de beloning voor de bedenker van onze hobby klinkt mij dan ook in de oren als erg fantasierijk en zwaar overdreven.

Tijd voor een nuchtere rekenkundige check:

Op het 1^e veld ligt dus 1 korrel, dan 2 korrels op het 2^e veld, dan 4, 8, 16 enz. Ofwel $2^0 (=1)$ korrel op het 1^e veld, $2^1 (=2)$ op het 2^e veld, $2^2 (=4)$ op veld 3 enz. Op het 64^e veld liggen dan 2^{63} graantjes. Op alle 64 velden bij elkaar liggen dan $2^{64}-1=18.446.744.073.709.551.615$ korrels...

Dit getal zegt mij niet veel. Ik kan het niet eens uitspreken. Hoeveel is dit nu werkelijk? In ons kwaliteits-lab heb ik gevraagd om het gewicht van 100 korrels tarwe te meten. Uitkomst hiervan is 4,4 gram voor 100 stuks, ofwel gemiddeld 44 milligram per korrel. Het astronomische aantal op alle 64 velden bij elkaar geeft dan een totaal gewicht van 811.656.739.243 ton, kortweg 812 miljard ton. En dit is inderdaad ruim duizend keer de wereldgraanproductie! Kortom, ik zal de legende (en de astronomisch grote mogelijkheden op het schaakbord) nooit meer op de korrel nemen...

Voor de weinige lezers die nog niet hebben omgebladerd en helemaal tot hier gelezen hebben, wees gerust. We verlaten de wiskundeles en gaan weer underground in de Oekraïense schaak-scene.

Zoals ik in de vorige column al schreef, is schaken hier een vak op veel basisscholen, als onderdeel van de sportlessen (voorbeeld

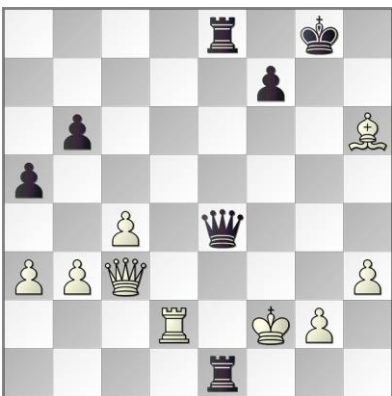
voor Nederland). In de stad Nezhin, niet ver van mij vandaan, is Sergey Ivashenko de docent schaken (en dammen) op de basisschool. Vorige week heb ik zijn lessen bezocht en met hem kennism gemaakt. Het was leuk te zien dat er een mooi portret van Max Euwe in zijn leslokaal hangt tussen de andere wereldkampioenen. Zelf is hij een bewonderaar van John van der Wiel en Jan Timman, vertelde hij me.

Sergey is al 70(!) jaar oud maar geeft nog altijd zeer enthousiast les aan de jeugd. Hij heeft nog altijd een 2000+ speelsterkte (in zijn sterkste jaren zelfs kandidaat meester-nivo) en hij heeft meerdere schaakboeken geschreven. Enkele van zijn opgaves (nivo stap 4-5):

A): Zwart aan zet verovert het paard

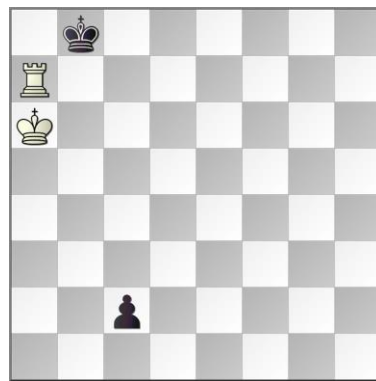
B): Zwart aan zet verovert de loper

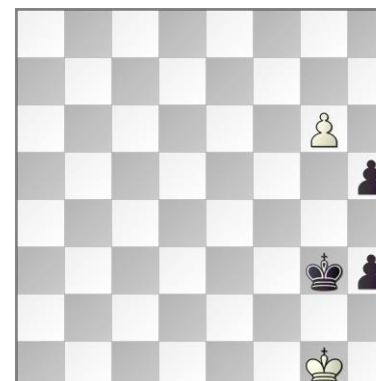
In Oekraïne (en Rusland) is de aanduiding van de speelsterkte anders dan bij ons. Ratings gebruikt men alleen bij grote toernooien. Intern deelt men de spelers in in nivo 1, 2, 3, 4 of 5. Nivo 5 is hierbij beginnersnivo en 1 is sterk clubnivo (2000+). Daarboven noemt men het hier KMS, ofwel Kandidaat Meester (al vanaf 2200). Zelf ben ik met mijn 1600 rating ingedeeld in nivo 3.

Nog enkele leuke opgaven uit het boekje van Sergey (moraal: geef niet te vroeg op!):

C): Wit speelt en maakt remise

D): Zwart speelt en maakt remise

Oplösungen:

A) 1. ..., Ld3;! 2.Pd3;, Pe4+ (Kuzmin-Van Wely 1991)

B) 1. ..., Tf1+ 2. Kg3, Dg6+ 3. Kh2, Dh6:
(N-Minko 1989)

C) 1.Tb7+, Kc8 2.Tb5, c1D 3. Tc5+, Dc5:=
(studie Z.Cook 1864)

D) 1. ...,h2+ 2. Kh1, h4 3. g7, Kh3 4. g8D=
(studie Farni)

*zoëmaar een partieke in ut kefee met
vrind Andrej (det reimp auk nog)*

*PS Voor wie houdt van rekenpuzzels nog
deze: Hoe vaak moet je een pagina uit ons
clubblad (dikte 0,1mm) dubbelvouwen om
een dikte te krijgen die gelijk is aan de af-
stand van Limianz tot aan mijn keuken in
Oekraïne (2285 km)?*

*Clubblad vouwen: 35 keer vouwen en je
bent al ruim voorbij Oekraïne want $0,1\text{mm}$
 $\times 2^{35} = 3436 \text{ km}$*

Schaaxe!

Ким Клабберс, KimClabbers@yahoo.com